

Dagboek 8 6-9 augustus 2015

Na de twee weken projectbezoeken was het tijd om alles te relativieren.

We hebben veel gehoord en gezien. Wat moeten we hier mee en wat kunnen we hier mee.

Ook op het kantoor waren nog dingen te bespreken met de staf. En verder hadden we tijd om wat uit te rusten.

We wonen hier in ons kantoor, waar we een eigen kamer hebben en ook een keukentje waar we kunnen koken. En dat is heerlijk. Af en toe even een Hollands gerecht op tafel zetten. Denk daarbij niet meteen aan een stampot, maar wat dacht je bijvoorbeeld van pannenkoeken? Het smaakt heerlijk na een week van drie keer rijst per dag.

De boodschappen doen we in een supermarkt hier in de buurt, we moeten daarvoor ongeveer 20 minuten rijden (per tuk-tuk) en kunnen daar kopen wat we nodig hebben. Er is zelfs meel en gist om brood te bakken. We hebben vorig jaar een broodbakmachine gekregen van iemand uit Nederland en daarmee bakken we nu ons eigen brood. Het ruikt en smaakt heerlijk!

En na een week van bezoeken aan arme gebieden, beseffen we maar eens te meer hoe veel luxe we hebben, genoeg geld en eten in overvloed.

Zelfgebakken brood!

Zaterdag zijn we de stad in geweest. We wilden naar de Central Market om daar wat spullen te kopen. Het is een afstand van een kilometer of 6, maar we deden er een uur over. Het drukke verkeer is een steeds groter wordend probleem. Het aantal (grote) auto's neemt met de dag toe. Er is ook veel vrachtverkeer, die eigenlijk niet overdag de stad in mogen. Maar daar wordt niet altijd rekening mee gehouden. De stad is warm, stoffig (of modderig als het regent) en met alle uitlaatgassen van het verkeer niet de plek waar je graag wilt zijn. Het is dan ook een hele onderneming voor een middagje winkelen. Maar altijd heerlijk om weer 'thuis' te komen op een koele kamer.

Zondagmorgen zijn we naar de internationale kerk in Phnom Penh geweest (ICA). Tientallen verschillende nationaliteiten komen daar zondags bij elkaar voor een dienst. Er is veel tijd ingeruimd voor het zingen van liederen met een band voor in de kerk. De preek ging vanmorgen over Johannes 10, Jezus is de goede Herder.

Eerder deze week kregen we een e-mail van een jong Nederlands echtpaar dat hier sinds twee weken woont. We ontmoeten hen na afloop van de dienst in de kerk en nodigen hen uit om bij ons op visite te komen. Het zijn Martijn en Elisabeth Noorman. Martijn is leraar op de Nederlandse school hier in Phnom Penh. Er is een klas van basisschoolleerlingen en een klas voor middelbaar onderwijs. We maken nader kennis op onze kamer. En we spreken af om contact te houden. Elisabeth zal later deze week een dag meegaan naar de projecten.

Maandag 10 augustus

We hebben een paar dagen vakantie! Koy heeft ons uitgenodigd om mee te gaan naar het noorden van het land, naar de provincie Ratanakiri in het noordoosten.

We gaan met z'n vijven: Koy en zijn vrouw Somona, Sareth en wij. Onderweg is er van alles te zien en we horen veel verhalen van Koy over de tijd net na Pol Pot. Koy was in die tijd aangesteld als politieagent om de orde te handhaven. Het land was een chaos. Iedereen had genoeg aan zichzelf. Er waren geen scholen, en ook was er geen geld (afgeschaffd door de Rode Khmer). Als je iets wilde kopen dan betaalde je met rijst of goud (wat men vaak verstopt had, bijv. in zomen van kleren).

Via een snee in de bast van de rubberboom drupt de latex in de opvangbakjes.

voor de armen en ook voor de kerk, en dus is dat geen probleem. Koy is ook predikant met een eigen gemeente, en daarnaast heeft hij nog zo'n 20 kleine huisgemeentes in Mondul Kiri, in de jungle van Cambodja. We zullen er tijdens onze reis twee gaan bezoeken. We rijden door enorme rubberplantages. De bossen zijn hier massaal gekapt en het hardhout is duur verkocht. De rubber brengt momenteel maar weinig op, maar er moet wel worden getapt.

Dit is malariagebied en dus smeren we ons goed in met Deet.

We rijden door de provincies Kompong Cham, Kratie en Mondul Kiri. Onderweg komen we langs een enorm monument. Hier kwamen op 2 december 1978 in het geheim

Cambodjaanse soldaten (weggevlucht bij de Rode Khmer) en Vietnamese legerleiders bij elkaar

Het gebied waar we doorheen rijden is bekend terrein voor Koy. Hij wijst ons een pagoda waar hij vroeger monnik is geweest (hij was toen nog boeddhist). In deze omgeving hoorde hij ook het evangelie (via de radio). In 1987 is hij christen geworden. Hij is menig keer aan de dood ontsnapt en dorpingen hebben hem gered van het vuurpeloton. Een bewogen leven heeft hij achter de rug. Nu is hij nog steeds politieagent, als je dat eenmaal bent in dit land, kun je geen ontslag nemen maar moet je wachten tot je met pensioen kunt gaan. Als hij op pad moet voor Spie-en moet hij verlof vragen aan zijn baas. Die weet inmiddels hoeveel goed werk hij doet

voor overleg over een inval van Vietnam om de Rode Khmer te verdrijven. Dat is ook gebeurd. Op 7 januari 1979 zijn ze het land binnengevallen en kwam er een einde aan het Pol Pot regime. Maar de Rode Khmer soldaten verschansten zich in de uitgestrekte bossen en dus waren er regelmatig schietincidenten en verloren nog steeds veel mensen het leven. Ook lagen er overal landmijnen waardoor er nu nog steeds veel mensen rondlopen die ledematen missen.

We rijden vlak langs de Vietnamese grens richting de provincie Mondul Kiri. We rijden door uitgestrekte oerwouden, waar nog steeds (diep verscholen in het bos) tijgers en olifanten zijn.

Door de illegale houtkap (wat nu gelukkig aan banden is gelegd door de regering) wordt hun territorium steeds kleiner. Sinds een jaar of 5 ligt er een nieuwe weg naar Mondul Kiri en daardoor is dit gebied ineens bereikbaar voor veel mensen. Voorheen was dit gebied alleen bereikbaar met een motor. Koy kan er prachtige verhalen over vertellen. Maar nu rijden we over een prima, bijna verlaten weg richting het noorden.

Zoals gezegd heeft Koy hier een aantal kleine gemeentes die hij van tijd tot tijd bezoekt. Sommige kerkjes bestaan maar uit een paar gezinnen, andere hebben meer dan honderd leden. We gaan van de grote weg af en via een zandweg met veel kuilen en hobbels komen we in een klein dorpje Oreang village. Kleine knorrende varkentjes, kippen en honden scharrelen overal rond. Als de mensen zien dat er een auto in hun dorp is, komen ze overal uit hun huizen om ons hartelijk te begroeten. Wij zijn hier al eerder geweest, een paar jaar geleden, en we zien overal blijde gezichten. Cambodja heeft 46 etnische groepen en dit is er één van: de Phnong people. Het zijn van oorsprong Vietnamezen (toen de grenzen nog anders liepen) en ze hebben ook een eigen taal. Gelukkig spreken ze ook Cambodjaans. We worden uitgenodigd in het kleine houten kerkje en vertellen over deze gemeente. Er zijn hier bijna 200 christenen in dit dorp! We bidden samen, maken een groepsfoto voor de kerk en dan moeten we alweer afscheid nemen.

We rijden door naar de hoofdstad van Mondulkiri: Sen Monorom, zoeken daar een guesthouse en na een frisse douche gaan we ergens een hapje eten. We ontmoeten hier een Cambodjaans kerkplantersechtpaar die we al vaker hebben ontmoet. Zij wonen en werken hier en eten vanavond met ons mee. En dan is het tijd om te slapen.

Dinsdag 11 augustus

Vandaag rijden we verder naar het noorden. Het is hier een graad of vijf koeler dan in Phnom Penh. Het is een bergachtig gebied met opnieuw enorme bossen. Ook hier zijn veel bomen gekapt en overal zien we rubberplantages.

We bezoeken hier een christengemeente waar we, net als gisteren hartelijk worden begroet. Hier en daar staan nog de traditionele lage huizen. Meer en

Traditioneel Phnong huis

meer worden hier ook de huizen op palen gebouwd, veel praktischer maar minder mooi. In dit gebied worden veel avocado's verbouwd. Een paar kinderen klimmen voor ons in de avocado boom en plukken er een heleboel. We komen niet weg zonder een grote zak met avocado's (heerlijk met suiker!). Ze eten hier avocado's zoals wij appels. Wat bijzonder om zo ver van huis christenen te ontmoeten en elkaar te kunnen bemoedigen ook al spreken we elkaars taal niet.

Phnong vrouw heeft hout gesprokkeld. Alles wordt hier vervoerd in manden op de rug.

Het is een prachtig gebied. De mensen verbouwen hun eigen producten en er is hier weinig armoede, zo te zien. Er zijn prachtige vergezichten, we zitten op een gegeven moment zelfs letterlijk met ons hoofd in de wolken! We drinken koffie aan de Vietnamese grens met een paar soldaten. Er zijn hier geen toiletten. En dus moeten we van tijd tot tijd de bosjes in. Koy waarschuwt ons: er leeft hier in het bos een soort springende bloedzuiger die, als hij je te pakken krijgt, zich aan je vastzuigt en pas loslaat als hij verzadigd is. De zuigplek blijft nog een hele tijd doorbloeden. Hij spreekt uit ervaring! Ook zijn hier geen restaurants waar je kunt eten, en dus heeft Koy vanmorgen al een paar stokbroden gekocht die we onderweg ergens opeten, lekker met dikke koffiemelk en bananen.

Er wordt hier van alles verbouwd, koffie, cashewnoten, zwarte peper, cassave. We bezoeken een koffieplantage, waar we koffie kopen en ons brood opeten. Hier hoog in de bergen groeien zelfs aardbeien! En we zien ook overal dennebomen. De autoweg van Mondulkiri naar Ratanakiri is nog maar een paar maanden klaar. Splinternieuw dus. Er is nog bijna geen verkeer.

Ook hier vertelt Koy over zijn ervaringen op zijn motor door de jungle. Menigmaal is hij verdwaald of gevallen.

We bereiken de hoofdstad van Ratanakiri, Ban Lung, rond een uur of 3. Het is een vrij grote stad waar van alles te koop is.

Er is hier een groot kratermeer van een oude vulkaan. Het meer is meer dan 50 meter diep en het water is heel helder! Er zijn hier toeristen die heerlijk zwemmen, maar helaas hebben wij geen

Bij het Yeak Laom Lake

zwemkleden mee. We wandelen een eind rond het meer en maken mooie foto's. Soma, Sareth en ik laten ons omkleden in traditionele kleding van de stammen uit dit gebied.

We zoeken een guesthouse en gaan ons oprispen. We zijn uitgenodigd bij Maarten en Mirjam Bargeman en hun kinderen Guus, Maarten en Vera. Zij wonen hier sinds maart van dit jaar en zullen na hun taalstudie hier gaan werken voor de [New Tribes Mission](#), om relaties op te bouwen met de plaatselijke stammen en hen het goede nieuws over Jezus te brengen.

Heel bijzonder om hier te zijn. Vorig jaar waren ze bij ons thuis in Nederland en nu zijn we hier. Ze wonen nu nog in de stad en zijn bezig met het leren van de Cambodjaanse taal. Later zullen ze ook echt in een dorp gaan wonen en zal alles veel primitiever worden.

Mirjam geeft de kinderen les en ook zij leren mee met het Cambodjaans. Inmiddels hebben ze al Cambodjaanse vriendjes, dus dat gaat vast snel. Mirjam heeft heerlijk gekookt, en we praten bij over alle ervaringen. Nadat we samen hebben gebeden nemen we afscheid en zoeken wij ons bed op.

Woensdag 12 augustus

Vandaag gaan we weer terug naar Phnom Penh. Maar wie Koy een beetje kent zal begrijpen dat dat nooit in één rechte lijn is. Opnieuw koopt hij brood voor onderweg en gaan we weer op pad eerst richting het westen naar de provincie Stung Treng en daarna naar het noorden naar de grens met Laos. Er stromen een aantal enorme rivieren richting de nog grotere Mekong Rivier. We passeren een paar grote bruggen, één ervan is nog maar net geopend.

Maarten, Mirjam, Guus, Maarten en Vera Bargeman

De Mekong Rivier is het leefgebied van een zeldzame zoetwaterdolfijn. Er zijn nog maar zo'n 85 exemplaren van. We gaan kijken of we er een paar van kunnen spotten. Hier in de buurt is een kleine groep van 5 dolfijnen.

Het is een eind van de autoweg, zo'n 35 km over een slechte weg met enge bruggetjes, maar we komen er uiteindelijk. De machtige Mekong rivier strekt zich hier in al zijn grootsheid voor ons uit. En, hoe is het mogelijk, vanaf de kant al zien we een paar dolfijnen zwemmen.

Maar je kunt hier ook met een boot de rivier op, die hier en daar wild kolkend bruist. De rivier is hier de grens met Laos. En dus huren we een bootje, nemen onze stokbroden mee en laten ons de wilde rivier opvaren naar de overkant, zo'n 3 km verder waar we aan land gaan en dus in Laos zijn! We zien hier nog de overblijfselen van de Franse overheersing, een oude stoomtrein waarmee goederen die per boot werden aangevoerd verder over land werden getransporteerd. Na een bakje Laotiaanse koffie stappen we weer aan boord en onderweg vragen we de 'kapitein' of we de dolfijnen nog kunnen zien zwemmen. En het duurt niet lang of daar zijn ze! Een paar prachtige grote exemplaren. Zelfs Koy heeft ze nog nooit gezien. We zijn inmiddels kletsnat, want het regent en het kleine dakje van de boot kan ons niet droog houden, maar met 30 graden is dat zelfs lekker fris.

En dan is het tijd om echt naar huis te gaan. We hebben nog een lange reis voor de boeg naar PP. Gelukkig is de weg voor het grootste gedeelte goed en rijden we in sneltreinvaart naar het zuiden. We eten ergens onderweg en zijn rond 10 uur terug op onze kamer in PP.

We hebben er 900 km op zitten en zijn heel wat bijzondere, ontroerende ervaringen rijker. We voelen ons gezegend dat we dit allemaal mee mogen maken!

Een paar filmpjes van de afgelopen dagen (inclusief de dolfijnen!) volgen later.